

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. VI. Imperium Merum Ecclesiasticum Summi Pontificis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

paetis nudis, in actionibus ex delicto rei persecutoris recurri potest ad summum Pontificem. Ratio, cum Ecclesia principaliter respiciat fo-

rum animæ, potest judicare de omni peccato, ut dicitur in cap. 13. de judic. & colligitur ex c. ult. de sepult. c. 3. de raptor.

§. VI.

IMPERIUM MERUM ECCLESIASTICUM SUMMI PONTIFICIS.

SUMMARI A.

1. Merum imperium unde dicatur?
2. Definitio ejus adstruitur & explicatur.
3. Imperium merum aliud est ecclesiasticum aliud seculare.
4. Divisio hæc impugnatur à Zæso.
5. Imperium merum ecclesiasticum summi Pontificis comparatur cum Imperio mero Prelatorum inferiorum.
6. Censura quid nominis.
7. Definitur.
8. Objectum censura sunt bona spiritualia.
9. Censura regulariter non fertur in perpetuum.
10. Censuris ecclesiasticis subjiciuntur soli baptizati.
11. Mortui nequeunt affici censura v. gr. excommunicari.
12. Ponuntur objectiones.
13. Quanam delicta subjiciantur censura ecclesiastica.
14. Ex parte delinquentis requiritur contumacia.
15. Quinam possint ferre censuras?
16. Quorum bonorum spiritualium usus auferatur censura.
17. Censura ecclesiastica est triplex.
18. Quid sit excommunicatio?
19. Anathema & excommunicatio an differant?
20. Excommunicatio major & minor quenam dicantur?
21. Bannum Pontificium sive excommunicatio quid operetur.
22. Quibus casibus liceat communicare cum excommunicato?
23. Pro excommunicatis non licet publice orare.
24. Definitur suspensio.
25. Ejus divisio adstruitur.
26. Interdictum explicatur.
27. Interdictum locale & personale quæ dicantur?
28. Quibus casibus ipso jure incurratur interdictum?
29. Quid operetur interdictum?
30. Quanam sacramenta possint administrari tempore interdicti?
31. An tempore interdicti possit celebrari matrimonium?
32. Ponitur objectio.
33. An benedictiones nuptiales possint intervenire?
34. An tempore interdicti concedatur sepultura ecclesiastica?
35. Pœna statuta in violantes interdictum recensentur.
36. Interdictum ingressus in Ecclesiam quomodo differat ab interdicto personali.
37. Cessatio à divinis quid sit?
38. Quis absolvere possit à censuris?
39. Pœna ecclesiastica temporales quanam sint?
40. Depositio quid sit?
41. Describitur quid sit degradatio.

Merum

Merum Imperium vel inde nominatum est, quod illius virtus emineat præ aliis jurisdictionis speciebus in imperando, vel inde, quod separatum ac discretum sit à jurisdictione simplici, nec quidquam cum negotiorum civilium disceptatione commune habeat, nec jurisdictionem simplicem, uti mixtum Imperium, comitetur; aliter autem à jure & aliter à practicis salutatur, à jure sæpius jus gladii *l. 6. §. 8. ff. de offic. presid.* potestas gladii *l. 6. in princ. ff. de offic. procons.* Capitis animadversio *l. 2. §. 18. ff. de O. 7.* Major animadversio *l. 11. ff. de offic. procons.* coercitio. *d. l. 6. in princ. §. l. 70. ff. de R. 1.* & subinde etiam jurisdictio criminalis nuncupatur; à Practicis vocatur jurisdictio superior, jurisdictio alta, & quidem merum Imperium sæculare subinde appellatur jurisdictio centenæ, Bannus regius, iudicium sanguinis &c. Stryck. *in Usu Modern.* ff. ad tit. ff. de jurisdict. Lauterbach. §. 41. ff. eod.

2. Imperium merum in genere aliam definitionem recipit à lege, & aliam denuo à Legisperitis. à lege definitur, quod sit potestas gladii ad animadvertendum in facinorosos homines. Textus est in *l. 3. ff. de jurisd.* à Jurisperitis vero variis adumbratur descriptionibus, adeo ut legi potius sit insistendum.

Dicitur 1. potestas, id est publica, cum enim Imperium merum sit species jurisdictionis, necesse est, ut

& ipsum sit potestas, & in hoc participet genus jurisdictionis.

Dicitur 2. gladii potestatem autem gladius accipi, vel materialiter seu naturaliter, vel moraliter seu formaliter; materialiter ac in naturali significatione acceptus denotat per antonomasiam actum jurisdictionis sæcularis criminalis celebriorem & communiorem, scilicet pœnam gladii *l. 8. §. 1. ff. de penis.* moraliter acceptus vel significat per synecdochen partem pro toto, seu unum puniendi modum pro omni genere puniendi, vel per metonymiam signum pro re signata, seu gladium tanquam inigne pro exercitio justitiæ vindicativæ, juxta D. Paulum *ad Roman. 13. v. 14.* ibi: *Non enim frustra portat gladium &c. c. 48. caus. 23. quest. 4.* Reinking. *de Regim. sæculari lib. 2. Class. 2. cap. 17. n. 19. & seqq.* D. Francisc. Schmier. *tract. de jurisd. c. 8. sect. 1. §. 2. n. 7.* aliique ab eo relati.

Dicitur 3. Ad animadvertendum, qua dictione non tantum jus puniendi fontem, sed etiam jus cognoscendi, quin & absolvendi super delicto continetur, arg. *d. l. 6. in princ. ff. de offic. procons.*

Dicitur 4. in facinorosos homines. Hinc intelligitur Imperium merum exardescere non in bruta sed in homines, non qualescunque sed delinquentes, ac facinus tale committentes, cui vindicando jus commune vel particulare pœnam publicam præfixit.

Divi-

3 Dividitur merum Imperium primo in *ecclesiasticum* & *seculare*. Per ecclesiasticum non intelligitur illa potestas gladii, quam personæ ecclesiasticæ vi jurisdictionis territorialis vel ex speciali privilegio exercent, cujus fit mentio in *c. sine Cleric. vel Monach. in 6.* sed intelligitur potestas spiritualis gladii, scilicet censurandi, suspendendi, interdicens, excommunicandi, quin & pœnis quibusdam temporalibus in ordine ad finem spiritualement delinquentes percipiendi, *juxta Extravag. unam sanctam de M. & O. inter commun.* hæc divisio approbatur à P. Engel. *ad tit. de officio judic. num. 18.* P. König. *ad tit. de officio jud. deleg. n. 23.* D. Braun. *de jurisd. d. c. 5. §. 1. sub n. 50.* à qua divisione

4 Dissentit Zæsius *tit. ff. de jurisdictione n. 58.* & *ad tit. juris can. de officio jud. deleg. n. 18.* hæc ductus ratione: quia potestas censurandi, excommunicandi, interdicens &c. non affert cruciatum corporis & animadversionem gladii, tum quia secundum *can. 6. caus. 30. quest. 2.* Ecclesia non habet gladium, nec occidit, sed vivificat.

Verum Zæsius majorem vim vocabulo quam rei tribuit, neque enim per Imperium merum ecclesiasticum intelligitur potestas gladii materialis sed moralis & spiritualis, estque hæc inter utramque potestatem differentia, quod ecclesiastica magis affligat animam quam corpus, sæcularis corpus potius quam animam coerceat. Prout pulchre

docetur *cit. can. 6. caus. 30. quest. 2.* utraque tamen potestas sub Imperio mero recte collocatur, cum enim omnes confiteantur, pœnas illas, quibus aufertur vita civilis, puta deportatio, relegatio, damnatio in opus metalli &c. ad Imperium merum reduci per *l. 6. §. 2. l. 7. & 8. l. 28. princ. ff. de pœnis.* Nihil profecto impedit, quo minus excommunicatio *v. gr.* per quam vita spiritualis adimitur, ad Imperium merum reduci debeat; imò cum jure ecclesiastico nonnunquam etiam pœna infamix, mulcta pecuniaria, incarceration & id generis pœnæ aliæ merum Imperium constituentes aut integrantes, dicuntur *can. 8. in fin. dist. 45. c. 8. de officio jud. ord. c. 14. de judic. c. 4. de raptor. cap. 10. c. 13. §. credentes. de hereticis. cap. 3. c. 5. de pœnis in 6. clement. 1. §. sane de heret. Trid. sess. 15. de Reform. cap. 3. & 19.* cur Imperium merum ecclesiasticum vocetur in dubium?

Quoniam verò ad Imperium merum referuntur censuræ ecclesiasticæ tum in genere tum in specie, eas hic parum delibabimus, est etiam rubrica hujus §. quidem de Imperio mero summi Pontificis, licet idem Imperium competat reliquis Ecclesiæ Prælati; hinc dum illud tribuitur Pontifici, intelligendum est: *Principaliter*, aliorum enim Prælatorum imperium merum est solum communicatum & participatum; Dein hoc Imperium merum in summo Pontifice est uni-

R

versale

versale in totum obem, Prælatorum verò est particulare in suos subditos, imò imperium merum summi Pontificis nequeunt Prælati inferiores impedire, nec censuras tollere, nisi in casibus à jure permissis, Pontifex autem etiam se potest reliquorum inferiorum Imperio mero immiscere, censuras ab iis latas tollere, ab iisque absolvere. Hinc

6 Quæres. 1. *Quid est censura in genere?*

Censura apud Romanos officium & dignitas censorum, qui corrigendis civium moribus præerant, dicebatur; aliquando pro ipsa correctione, castigatione vel decreto illius Magistratus accipiebatur; hinc etiam idem vocabulum in Jure Canonico receptum est ad significandam castigationem, punitionem & correctionem delinquentium. Potest autem defini

7 Censura in genere, quod sit pœna spiritualis, per quam homini baptizato delinquenti ac contumaci per ecclesiasticam potestatem quorundam bonorum spiritualium usus aufertur, donec à contumacia recedat, P. Engel. §. 1. n. 1. de *sentent. Excommuni.*

8 Dicitur 1. *Pœna spiritualis*, quia versatur circa spiritualium bonorum privationem, scilicet administrationis, perceptionis sacramentorum, communicationis suffragiorum &c. non autem circa bona temporalia principaliter, nec circa

corporis afflictionem, sicut pœnæ temporales; neque etiam censura est propriè pœna vindicativa sceleris jam patrati, sed potius pœna medicinalis intendens futuram correctionem delinquentis, & quidem contumacis c. 1. in princ. de *sentent. Excommunic. in 6.* Unde censura regulariter in perpetuum vel ad certum tempus ferri non debet, sed ubi censuratus respicit à contumacia, & obtulerit satisfactionem pro delicto, erit absolvendus c. 11. de *Constit. quod ordinariè verum esse, ait P. Engel. loc. cit. num. 2.* In censura excommunicationis & interdicti, sed suspensio ab ordine vel beneficio nonnunquam per modum propriæ pœnæ vindicativæ, & ob culpas præteritas etiam non data ulteriori contumacia delinquentibus Clericis in perpetuum vel ad tempus infligitur c. un. de *Cleric. venat.* & tunc non retinet propriam naturam censurarum.

Dicitur 2. *Homini baptizato delinquenti*, ut constet quod Gentiles, qui nunquam per baptismum in Ecclesiam ingressi, ejusque subditi effecti sunt, & propterea etiam communicationem bonorum spiritualium, quibus per censuras priventur, cum Ecclesia non habent, censura non rectè afficiantur, 1. ad *Corinth. 5. v. 12. Quid mihi est de iis, qui foris sunt, judicare, nam eos DEUS judicabit.* Hinc

Dubitari potest: *An etiam in Christianum mortuum ferri possit censura?*

Resp,

Resp. Negative, quia mortui de jurisdictione Ecclesie subtracti sunt, & eorum causa DEI iudicio reservatur, neque de eo qui in divino iudicio constitutus est, nobis fas est aliud decernere prater id, in quo eum dies supremus invenerit, ut inquit Pontifex in can. 1. & 4. caus. 24. quest. 2. & Gelasius Papa in can. 2. ead. quest. 2. adducit, quod Christus Matb. 16. per illa verba: *Quaecunque ligaveris super terram*, dederit quidem Petro potestatem ligandi super terram scilicet vivos, non vero in terra, id est mortuos. Si

12 Dicas 1. in cap. 28. de sentent. Excommuni. habetur, quod decedens in excommunicatione possit post mortem absolvi, si ante finem vite dederit signa penitentiae, imo additur ibidem, quod in certis casibus a jure notatis Ecclesia ligaverit & absolverit mortuos. Ergo.

Resp. Illa absolutio, quae datur mortuis, qui ante obitum signa penitentiae ediderunt, non est absolutio directa, sed potius sublatio illius prohibitionis, ex qua talis excommunicatus non poterat ecclesiae sepulturae mandari, nec fidelium orationes participare; vel talis absolutio est declaratio, quod talis inter signa penitentiae mortuus credatur coram DEO absolutus. Si

Dicas 2. Pontifex concedit indulgentias pro animabus in purgatorio, adeoque jurisdictionem clavium etiam in mortuos exercet,

Resp. Pontifex animabus in purgatorio non dat indulgentias per modum jurisdictionis, eas a poenis absolvendo, sed tantum per modum suffragii, exhibendo DEO satisfactionem ex communi thesauro meritorum Christi, & Sanctorum, ut satisfactionem ad liberationem animarum misericorditer acceptare dignetur. Layman. de Indulgentiis c. 7. n. 3. Si

Dicas 3. Haeretici etiam post mortem possunt anathematizari ergo censura Ecclesiastica etiam fertur a Pontifice in mortuos.

Resp. ad antec. illud anathema quod haeticis post mortem datur, non est excommunicatio directa, quae directe intendatur in animam mortui, cum haec jam sit de jurisdictione Ecclesiae subtracta, sed est potius quaedam execratio & excommunicatio impropria & indirecta, quae principaliter dirigitur ad ipsos fideles, qui prohibentur ne cadaver defuncti haeretici tradant sepulturae ecclesiae, vel pro ipso fundant preces publicas, vel per tale anathema declaratur, quod defunctus jam in vivis incurrerit excommunicationem a jure latam, & in ea decesserit.

Dicitur 3. *Deliquenti & Contumaci.* Delictum autem ut subiaceat Ecclesiasticae censurae, debet esse externum, sive aliquo opere externo demonstratum, quia in foro externo cogitationis poenam nemo patitur, c. 14. de poenit. dist. 1. 2do ut quis propter delictum aliquod
R 2 possit

possit. subijci censuræ Pontificiæ, debet saltem censurandus commisisse peccatum mortale sive grave; (veniale non sufficit) cujus ratio est, quia censura est ex maximis pœnis, sequitur quod pœna debeat esse proportionata & vicissim. *can. 41. caus. 11. quest. 3.* quapropter ut advertit P. Engel. *loc. cit. num. 6.* à censuris ipso jure latis excusat inadvertentia aut parvitas materiæ, quia & hæc à peccato gravi excusant.

14 3. Ratione delinquentis requiritur contumacia; qui enim vult resipiscere aut pro delicto Ecclesiæ per congruam pœnam, vel læsis per compensationem damni satisfacere, à censura absolvi debet, quapropter ad excommunicationem vel interdictum ferendum requiritur ordinariè citatio legitima, & trina monitio intercedens cum intervallo dierum aliquot, ut censurandus habeat sufficiens tempus ad exhibendam satisfactionem vel proponendam defensionem suam, *c. 48. de sentent. Excommunic. c. 5. c. 13. eod. in 6.* Si tamen periculum in môra fit, una etiam monitio peremptoria cum termino competenti, quem qualitas causæ patitur, sufficit *arg. l. 53. §. 1. ff. de re judic.* quod verum est, si censura feratur ab homine seu Judice, si vero censura ab ipso jure feratur & ipso facto incuratur, nulla quidem monitio judicis quoad incurtionem talis censuræ requiritur, quia jus censuram imponens cum sit publicum, semper monere intelligitur, ne delictum

illud habens pœnam censuræ, committatur. *c. 26. de appell.* is tamen, qui censuram v. gr. excommunicationis incurrisse dicitur, & à judice ecclesiastico pro excommunicato declarandus vel denunciandus est, prius debet legitime citari, eique justa defensio jure naturæ omnibus concessa, indulgeri, ut secundum juris ordinem appareat, an ille citatus ita peccaverit, ut judicari debeat censuram incurrisse; & quod si ommissa tali citatione declaratio facta fuerit, illa erit invalida & irrita, nisi delictum plane notorium, quod nulla tergiversatione posset celari, *per text. & gloss. in Clement. 3. de censib. & in Clement. 2. de pœnis.*

Dicitur 4. *per ecclesiasticam potestatem*, quo nomine primariò intelligitur summus Pontifex, cui competit suprema potestas omnes Christi fideles subijciendi censuris, quamvis reliqui Ecclesiæ Prælati etiam habeant potestatem ferendi censuras, sed limitatam & ad certas personas, nimirum subditos suos restrictam, *per cap. 3. de offic. judic. ordin.* de quo alibi.

Quæres 2. *Quid operetur censura Ecclesiastica?*

Resp. Illa aufert censurato usum spiritualium quorundam bonorum, bona verò spiritualia quædam sunt publica, quæ in dispensatione & applicatione Ecclesiæ consistunt, uti sunt sacramentorum administratio & perceptio, spiritualis jurisdictio, beneficia Ecclesiastica, suffragia,

suffragia & satisfactiones, quæ pro omnibus fidelibus tanquam ab uno corpore in Christo *ad Ephef. 4.* ab Ecclesia offeruntur, ita ut orationes, sacramenta & alia merita, pia opera, quæ fiunt ab omnibus, profint singulis de Ecclesia, sintque inter eos communia, quæ *sanctorum communio* in symbolo fidei appellatur; hæc ergo bona spiritualia, cum sint in dispensatione & applicatione Ecclesiæ, illis privantur, qui censuris afficiuntur, pro diversitate tamen censurarum, quia non est idem cujuslibet censuræ effectus. Alia denique bona spiritualia sunt privata & propria cujuscunque, qualia sunt dona gratiæ, fides, spes, charitas, aliæque virtutes & pia opera, quatenus præcisè ipsam personam & animam operantis concernunt, quæ posteriora per censuram Ecclesiasticam nemini auferuntur.

Dividitur etiam censura ecclesiastica, quod alia sit lata à jure, quæ scilicet in Canone vel statuto aliquo continetur, alia sit lata ab homine, id est Judice Ecclesiastico, sive censura alia est *juris*, alia est *hominis*; Censura juris sive Canonis alia rursus est *lata*, alia *ferenda* sententiæ, lata sententiæ illa dicitur, quæ ipso facto incurritur; altera verò ferendæ sententiæ illa nuncupatur, quæ à judice Ecclesiastico infligitur; Censura lata sententiæ communiter his verbis exprimitur, excommunicatum aut suspensum, prohibemus sub ex-

communicatione ipso jure, vel ipso facto incurrenda &c. Censura ferendæ sententiæ plerumque exprimitur verba hæc: qui hoc fecerit, excommunicetur, ab officio suspendatur &c. quæ verba & formulæ quoties sunt dubiæ, illæ in mitiorem partem sunt explicandæ. *arg. l. pen. ff. de pœnis. c. 49. de R. I.*

Quæres 3. *Quanam sint species censuræ Ecclesiasticæ?*

Resp. Censura Ecclesiastica dividitur in *Excommunicationem*, *Suspensionem* & *Interdictum. c. 20. de verb. sign.* Porro irregularitas & depositio censuræ non sunt, sed vel pœnæ vindicativæ non medicinales, vel defectus, inhabilitates ad ordines suscipiendos, uti est irregularitas, quæ provenit ex defectu corporis vel legitimorum natalium, sic etiam ille, qui habet facultatem absolvendi à censuris, non potest absolvere ab irregularitate vel depositione, quæ dispensationem requirunt.

Quæres 4. *Quid sit Excommunicatio?*

Resp. Excommunicatio est censura Ecclesiastica, per quam homo Christianus à Communione Ecclesiæ separatur, hæc censura inducta est in Ecclesiam tum ex potestate ligandi à Christo tradita, tum ex illis verbis *Math. 18. v. 17. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus &c.* tum etiam ex facto Apostoli, qui *1. ad Thimoth. 1. in fin.* quosdam incorrigibiles Sathanæ tradidit, quem locum de excom-

municatione interpretatur D. Augustinus in *c. omnis. 32. caus. 11. quest. 3.* ubi ait: *Qui extra Ecclesiam, diabolus est, sicut in Ecclesia Christus, ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab Ecclesia communione removeretur.*

39 Censura excommunicationis etiam alio nomine sapius in jure *anathema* dicitur; Anathema enim græcè significat separationem & divisionem à reliquis rebus; aliquando causa honoris, prout anathema dicuntur divorum dona, quæ in templis suspenduntur, aliquando & frequentius causa execrationis & damnationis, prout hæreses & hæretici, aliique peccatores incorrigibiles ab Ecclesia anathematizantur &c interim licet excommunicatio & anathema essentialiter non differant, differunt tamen quoad solennitatem, nam excommunicatio sola sententia judicis Ecclesiastici in scriptis concepta profertur. *c. 1. de sentent. Excomm. in 6.* at verò anathema etiam cum quibusdam ceremoniis ad terrorem aliorum peragitur; quales ceremoniæ præscribuntur in *c. 106. caus. 11. quest. 3. v. gr.* ut presbyteri circumstant, & post latam anathematis sententiam lucernas ardentes, quas manibus tenent, humi projiciant & pedibus concutent, cui solennitati alix quoque maledictiones & execrationes verbales addi solent. Covarruv. in *relec. c. alma mater de sentent. excomm. in 6. § 6. n. 8.* hinc in *can. 10. de judiciis.* qui contumax est contra

Ecclesiam primo excommunicari, deinde verò si perfistat in contumacia, jubetur anathemate puniri.

Excommunicatio alia est *major*, 20 & alia dicitur excommunicatio *minor*: prior est, quæ simpliciter separat à communione fidelium, hæc vero separat secundum quid, nimirum à perceptione sacramentorum, non autem ab alia communione fidelium, neque ab Ecclesiasticis suffragiis; in dubio & quando in jure excommunicatio fertur, illa regulariter de majori debet intelligi, nisi ex contextu verborum aliter de mente legislatoris appareat. *c. 59. de sentent. Excomm.*

Quæres 9, *Bannum hoc Pontificium* 21 sive *Excommunicatio quidnam operetur?*

Resp. Prohibetur primo excommunicato cum fidelibus, & fidelibus cum excommunicato omnis humana politica & civilis communio vel societas, quæ fit per verba, signa, literas, commercia, cohabitationem, vel amicitix signa, ut sunt amplexus, vel salutationes, quæ omnia hoc versiculo continentur.

Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

Os id est osculum vel collocutio, *orare* id est participatio in divinis, *vale* salutatio vel familiaritas quæcunque juxta præceptum S. Joan. *Epist. 2.* ibi: *nec ave ei dixeritis &c.* *communio*, commercium vel contractus,

tractus cum excommunicato, tales enim contractus, quamvis validi, at sunt tamen illiciti. P. Engel. n. 47. de sentent. Excomm. §. 2. Mensa, id est cohabitatio in eadem camera & convictus, juxta illud Apostoli 1. ad Corinib. 5. ibi: cum ejusmodi nec cibum sumere &c.

22. Sunt tamen aliqui casus excepti, in quibus communicatio mere externa cum excommunicato permessa est, juxta hunc versiculum:

Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Primo igitur propter utilitatem propriam potest aliquis communicare cum excommunicato v. gr. exigendo ab eo debita, ne ex censura lucrum reportet, c. 34. d. 1. de sentent. Excomm. quæ utilitas debet esse magna & conjuncta cum aliqua necessitate, alias enim, si ab utilitate absit necessitas conjuncta, facile sub prætextu utilitatis tota prohibitio de non communicando cum excommunicato corruet. 2. Lex, id est, conjugalis, facit ut conjuges sibi invicem communicare possint, quamvis alteruter excommunicatus sit. can. 103. caus. 11. quest. 3. & c. 31. de sentent. Excomm.

3. Humile, id est humilitas subjectionis, quam debent liberi erga parentes, servi erga dominum, Religiosi erga Prælatum, Clerici erga Episcopum. d. c. 103. caus. 11. quest. 3.

4. Ignorantia, quæ non sit crassa & supina vel affectata, sive juris sit, ut quia aliquis ignorat legem

prohibentem communionem, sive facti, ut quia ignorat censuram latam esse vel contractam.

5. Denique propter necessitatem excusatur ille, qui alimenta sua aut quæcunque alia necessaria, quæ aliunde facile habere non potest, ab excommunicato petit, vel ejus consortium evitare non potest. c. 34. de sentent. excom.

Specialiter ergo advertendum est,²³ quod pro excommunicatis publice orare vel sacrificare non liceat, & cum sacrificium aliaque divina officia in Ecclesia celebrantur, excommunicatus interesse non debet, & quod si is monitus non decesserit, nova excommunicatione Papæ reservata afficitur, Clement. 2. de sentent. Excomm. potestque operâ aliorum fidelium de Ecclesia violenter expelli. arg. c. 16. d. 1. & Clerici scienter recipientes excommunicatos ad divina officia, majorem excommunicationem incurrunt, c. 18. d. 1. alii vero laici simul in Ecclesia existentes, si excommunicatus exire nolit, aut expelli non possit, tenentur ab eo discedere, & sacerdotes qui necdum Canonem missæ incepit, divinum officium intermittere, quia cum excommunicato in oratione communicare prohibitum est, c. 29. & c. 34. d. 1. Conciones vero audire vel privatim in Ecclesia orare, quando non celebrantur divina officia, nec alii fideles conveniunt ad communem orationem, non prohibetur excommunicatis d. c. 34. & hæc vitatio
excom.

excommunicati ex communi & recepta DD. sententia procedit quoad eos excommunicatos, qui tales sunt denunciati, vel publici Clericorum percussores sunt.

24 Quæres 6. *Quid sit suspensio?*

Resp. Est censura prohibens Ecclesiasticos uti suis jurisdictionibus & juribus Ecclesiasticis, adeoque hæc censura Ecclesiasticos tantum afficit, nec privat communione fidelium nec sacramentorum perceptione.

25 Suspensio alia est ab officio, qua Clerico executio suorum ordinum vel aliarum functionum, quæ ipsi ratione ordinis aut muneris Ecclesiastici incumbunt, interdicitur, alia est iterum suspensio à beneficio, qua fructus sui beneficii Clericus percipere prohibetur.

26 Quæres 7. *Quid sit Interdictum?*

Resp. Interdictum ab interdicens seu prohibendo descendit, describi autem potest, quod sit censura in locum vel personas lata, prohibens sacramenta quædam, divina officia, & sepulturam interdictis ministrari, differt excommunicatio ab interdicto, quod excommunicatio separet à divinis propter denegatam communionem fidelium cum aliis fidelibus in sacris & profanis, at vero interdictum non subtrahat aut denegat directe communionem fidelium, sed tantum divinorum dispensationem sive participationem, item interdictum ferri potest in locum vel communitatem, ut compre-

hendat nocentes cum innocentibus, è contra autem excommunicatio tantum in certas & determinatas personas nocentes. *c. s. d. t.*

Interdictum aliud *locale* & aliud *personale*, prius dicitur, quod directe afficit certum locum, in quo divina officia prohibentur. Posteriori vero est, quod directe in personas profertur, quibus sacramenta denegantur; utrumque est vel generale vel particulare, sive speciale, generale est, quo locus à pluribus communiter inhabitatus interdicitur, ut regnum, civitas, castrum &c. locale speciale dicitur, quo particularis locus sacer *v. gr.* certa Capella vel Ecclesia afficitur. Interdictum personale generale est, quod fertur in ipsos homines, scilicet communitatem, collegium, populum &c. & propterea locus ipse vel Ecclesiæ in tali loco existentes non sunt interdictæ, quin ibidem divina officia possint celebrari, atque adeo admitti peregrini, viatores, & omnes alii habitatores loci, qui non sunt membra communitatis interdictæ vel qui ex post facto per mutationem domicilii aut alio modo membra esse deserunt; deinde etiam, qui interdicto personali sive generali sive speciali sunt affecti, non possunt divina audire sive in loco proprio sive alieno. Interdictum personale speciale sive particulare est, quod fertur non in communitatem, quatenus communitas est, sed in singulares personas unam vel plures, propter earum

earum delictum vel culpam, sive deinde exprimentur illarum personarum nomina, sive in genere dicitur, quod singuli in tali negotio culpabiles interdicti sint.

- 28 Causæ autem & casus, in quibus ipso jure statuitur interdictum sunt sequentes: 1. si Civitas dat auxilium vel consilium, ut capiatur Cardinalis vel Episcopus, aut invitus in aliquo loco detineatur, *c. 5. de pœnis in 6. Clement. 1. eod. tit.*
 2. si Ecclesiastici contra immunitatem suam à sæcularibus Magistratibus realibus vel personalibus oneribus graventur. *c. 4. de Censur. in 6.*
 3. Si repressaliæ contra Ecclesiam concedantur, nec intra mensem relaxentur. *c. unic. de injur. in 6.*

Interim tamen, quoties ipso jure ponitur interdictum, necesse est, ut accedat cognitio vel declaratio judicis Ecclesiastici, tum ut legitime constet, an delictum sit tale, & revera patratum, quod interdictum secum trahat; tum ne nocentes juris ignorantia excusentur, tum denique quod Concilium Constantiense, quantum ad evitacionem in divinis, requirens denunciationem, non tantum loquatur de excommunicatis, sed etiam suspensis & interdictis.

- 29 Quæres 8. Quid operetur Interdictum?

Resp. Olim imprimis missæ & omnia divina officia in singulis Ecclesiis loci interdicti prohibita fuerunt, quod tamen Bonifacius VIII. *c. 24. de sentent. excommun. in 6.*

limitavit, ut tempore interdicti (quod DD. de interdicto generali locali intelligunt, non verò speciali alicujus Ecclesiæ, quia alias hoc interdictum speciale redderetur prorsus sine effectu,) singulis diebus in Ecclesiis & Monasteriis missæ celebrentur, & alia divina officia dicantur, sicut prius, submissa tamen voce & januis clausis, campanis non pulsatis, quibus divinis officiis Clerici, non autem reliqui de populo interesse debeant; in festivitibus autem natalis Domini, Paschæ, Pentecostes (quod probabiliter ad totum triduum istorum festorum est extendendum,) Assumptionis Virginis gloriose, Festo Corporis Christi cum Octava, pulsantur campanæ, & januis apertis alta voce divina officia solenniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis, quibus ob reverentiam harum solennitatum præfatis diebus participatio divinorum conceditur, sic tamen ut illi, propter quorum excessum interdictum est positum, altari in quo celebrantur divina, non appropinquent.

Secundo. Durante interdicto regulariter prohibetur Sacramento-
 rum administratio & participatio; Excipitur autem in interdicto generali & probabiliter etiam locali speciali, teste P. Engel. §. 3. n. 92. *de sentent. Excomm.* Baptismus & confirmatio. *c. 34. d. 1. c. 19. eod. in 6.* item pœnitentia & absolutio à peccatis

S

catis, quæ non tantum aegris sed etiam sanis tempore interdicti ministrari potest, dummodo excommunicati non sint, vel propter eorum culpam interdictum non sit latum, priori enim casu non recipiuntur ad penitentiam nisi prius fuerint absoluti à censura; nec posteriori culpabiles in interdicto, nisi prius pro suis culpis satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam cautionem præstiterint; quamvis ab ipsa interdicti censura necdum absoluti sint, *d. c. 24. de sentent. excomm. in 6.* Eucharistia quoque saltem in mortis articulo conceditur, *c. 57. d. 1. & in festis supra nominatis, d. cap. 24. ibi: præfatus diebus participationem permittimus divinorum.* Dissentit D. P. Khamm in *Pharmacopeia Augustiana c. 7. §. 1. n. 478.*

Deinde Sacramentum extremæ unctionis tempore interdicti, nec laicis nec clericis nec religiosis absque speciali privilegio administrari potest. *c. quod in te. de penit. & remiss. c. non est nobis de sponsal.* Quod autem Sacramentum Eucharistia in articulo mortis constitutis permittatur, non autem Sacramentum extremæ unctionis, disparitas est, quod illud in articulo mortis est de jure divino, cui jus positivum derogare nequit, non verò illud; item sacramentum extremæ unctionis non est necessitatis, aut illius complementum, quod ex necessitate requiritur. D. Corbinianus Khamm, *loc. cit.*

Dixi: *Absque speciali privilegio*, tale privilegium competit religiosis mendicantibus, aliisque tempore interdicti, adeoque inter se ministrant Sacramentum extremæ unctionis.

De Sacramento ordinis idem dicendum est, quod de extrema unctione, excepto casu necessitatis ob penuriam sacerdotum sacramentum eucharistia & penitentia administrantium. Ratio est, quia si aliquid conceditur, eo ipso etiam censetur illud concedi, sine quo alterum obtineri non potest, atqui per *d. c. 24. de sentent. excomm. in 6.* conceduntur aliqua sacramenta, officia divina, celebratio missæ certis temporibus, ergo conceditur eo ipso ordinatio ministrorum, sine qua prædicta obtineri non possent, Panormitanus in *c. non est nobis. n. 8. de sponsalibus.*

Matrimonium denique potest celebrari tempore interdicti, & à personis generaliter interdictis.

Ratio est. 1. Quia matrimonium ex sua natura est contractus politicus, cui ratio sacramenti ex institutione Christi annexa fuit, unde contrahentes per se & primario intendunt contractum matrimoniale & secundario sacramentum, cum eodem modo contraherent licet non foret sacramentum, atqui alii contractus tempore interdicti non prohibentur, ergo nec contractus matrimonii in ratione contractus; ergo nec in ratione sacramenti, quia accessorium sequitur naturam

naturam sui principalis & concessio principali conceditur accessorium.

2. Matrimonium quocunque tempore potest contrahi. *c. Capellanus. de feris.* Ergo etiam tempore interdicti. Respondent tempore non prohibito C. tempore prohibito N. contra est. Quia *in d. e. Capellanus.* aliquid speciale conceditur matrimonio quod non conceditur aliis sacramentis, sed alia etiam sacramenta possunt recipi tempore non prohibito, ergo matrimonium poterit recipi tempore prohibito, aut nihil speciale fuisset concessum matrimonio, quod non æque aliis sacramentis. Sanchez, *com. 2. de matrim. lib. 7. disp. 8. n. 2. Navar. Manual. c. 27. n. 179.* Si

32 Dicas tempore interdicti prohibetur usus sacramentorum ex *dd.* nec excipitur *in d. c. 24.* vel alibi sacramentum matrimonii, ergo cum generaliter tempore interdicti prohibeatur omnis usus sacramentorum, matrimonium, quod expressè non excipitur, intelligitur, prohibitum. *Clement. 1. §. porro de V. S.*

Resp. Tempore interdicti prohibetur usus sacramentorum, quæ sunt verè & per se spiritualia, & ad actum ordinis pertinent C. quæ sunt per se & intrinsece contractus & sacramentum solum accessorie N. sicuti ergo nullibi tempore interdicti prohibetur celebratio contractus, sic nec contractus matrimonii; quare tempore interdicti prohibetur receptio sacramento-

rum, quæ administrantur, & conficiuntur à ministris Ecclesiæ, matrimonium verò per se & primario non subjacet administrationi Ecclesiæ, nec à ministris Ecclesiæ conficitur, sed ab ipsismet contrahentibus; hinc quamvis non reperitur matrimonium inter alia sacramenta exceptum, id supponebatur, tanquam manifestum, cum ex generali Ecclesiæ consuetudine receptum sit, ut nunquam intelligatur matrimonium prohibitum. Sanchez. *loc. cit. n. 8.*

Benedictiones nuptiales tamen 33 tempore interdicti tam extra, quam intra missæ sacrificium licite non impertiuntur, quia censentur officium divinum & ad actum ordinis pertinent, cum solus sacerdos sponsum & sponsam possit benedicere orationibus & precibus ab Ecclesia specialiter pro dicta solemnitate institutis. D.P. Corbin. Khamm, *lib. cit. n. 488.*

Tertio, qui tempore interdicti 34 decedunt è vivis, privantur Ecclesiastica sepultura. *c. 11. de penit. & remiss.* in interdicto tamen locali generali, qui specialiter ex sua culpa interdicti non fuerint, non poterunt quidem in loco interdicto sepeliri, sed poterunt ad alium locum sacrum non interdictum transferri; *arg. c. 16. de sentent. Excomm. in 6.* quod si etiam contingat aliquem contra juris prohibitionem in loco sacro sepeliri, talis interdictus non erit exhumandus, quia hoc non reperitur in jure statutum,

S 2

quod

quod equidem excommunicati iterum debeant exhumari & è loco sacro ejici, *c. 12. de sepulchris*, hoc utique tanquam pœnale ad alium casum jure non expressum non erit extendendum, estque etiam specialis ratio circa excommunicationem, quod ea ex sua natura separet excommunicatum à reliquorum fidelium consortio, quod secus est in interdicto. Imo etiam illa corpora interdictorum, quæ tempore interdicti extra locum sacrum sepulta sunt, sublata censura ad locum sacrum referenda esse, si id commodè fieri possit, docet P. Engel. §. 3. n. 96. *de sentent. Excom.* Clerici tamen & religiosi, qui interdictum servarunt, speciale privilegium habent, ut in loco etiam interdicto, absque pulsatione tamen campanarum sepeliri possint, *c. 1. de panit. & remiss.*

35 Quarto pœnæ juris statutz in illos qui interdictum violant, sunt sequentes. 1. Clerici personaliter interdicti, vel in loco interdicto celebrantes, aut actum sui ordinis exercentes, irregulares efficiuntur, à qua irregularitate tantum summus Pontifex absolvere poterit, *c. 18. §. is vero. de sentent. excommun. in 6.* 2. Domini temporales, qui compellunt clericos in loco interdicto celebrare, vel qui antecedenter fuerunt interdicti, si jussi fuerunt exire de templo & tamen recusant, incurrunt excommunicationem, à qua pariter solus Pontifex poterit absolvere, *Clement. 2.*

d. 1. 3. Illi qui interdictos in loco sacro vel alios in loco interdicto scilicet sepelire præsumpserint, incurrunt excommunicationem, quæ tamen non est reservata Pontifici, *Clement. 1. de sepulchris.*

Denique religiosi, sive sint exempti sive non exempti, qui violant interdictum à summo Pontifice vel aliis ordinariis latum, *v. gr.* interdictos admittendo ad divina officia, subjacent excommunicationi quæ tamen non est reservata, *Clement. 1. de sentent. Excommun.*

Corollarium 1. ab interdicto 36 personali quodammodo differt interdictum ingressus in Ecclesiam, per quod aliquis prohibetur in Ecclesia divina celebrare vel audire, *c. 20. de sentent. excomm. in 6.* non tamen prohibetur quis ibidem extra tempus officii divini privatas orationes persolvere, aut extra Ecclesiam privato oratorio celebrare. Cujus interdicti frequens est mentio in jure, ut in *c. 1. & c. 2. de Genf. in 6. c. 9. de officio ordinari. in 6.* in Trident. *Sess. 6. c. 1. de reform.* ac pluribus aliis locis; & plerumque infligi solet prælatis ecclesiasticis propter eorum culpas, cum sit mitior censura, quam excommunicatio vel suspensio ab officio, ne per eam prælatus impediatur in aliis spiritualibus & temporalibus suam jurisdictionem exercere.

Corollarium 2. Cum interdicto 37 similitudinem habet cessatio à divinis, quæ tamen non est propria censura, sed potius ipsum factum, quo

quo suspenduntur organa divinæ laudis & ab ipsis divinis officiis cessatur propter gravem aliquam injuriam Ecclesiæ illatam, ut injuriantes resipiscant, & quod deliquerunt emendent. Differt igitur cessatio ab interdicto etiam quoad effectum, cum prior non afficiat personas sed tantum locum, & sic extra locum in quo à divinis cessatum est, liceat cuilibet divina audire, neque clericus irregularis efficitur, si in ipso loco cessationis divina celebraverit; quamvis cessationem violantes excommunicationi sint subjecti, *d. Clement. §. in cessationibus de sentent. excomm.*

38 Corollarium 3. Inter censuras juris, quæ per Canones & bullas Pontificias feruntur, hæc differentia constituenda est, qua colligatur, quisnam ab iis possit absolvere? quædam igitur ex his censuris sunt reservatæ & quædam non. à reservatis ordinariè & extra articulum mortis, aut specialem commissionem vel privilegium nemo absolvere potest nisi author legis & censuræ, qui sibi eandem censuram reservavit. Trident. *sess. 14. de sacrament. penit. c. 7.*

Hodie ex eodem Concilio *sess. 14. de reform. c. 6.* speciale privilegium acceperunt Episcopi, ut in omnibus censuris & irregularitatibus occultis summo Pontifici reservatis absolvere & dispensare valeant. Simile privilegium diversi religionum ordines à summo Pontifice

per specialia rescripta impetrarunt, & tempore Jubilæi omnibus confessariis concedi solet, quod privilegium tamen regulariter (nisi ex verbis privilegii aliter constare vel conjici possit de mente privilegiantis) tantum pro foro conscientiæ & interno valet, non verò in foro externo & respectu vindictæ ob culpam patratam Reipublicæ debitæ, quin taliter absolutus tum accusari tum puniri possit, & si de censura ejus in foro externo constet, pro censurato habebitur, usque dum absolutionem etiam in illo foro obtineat, sicut tradit & ex stylo Curie Romanæ aliisque rationibus probat Covarruv. *in c. alma mater de sentent. Excomm. in 6. p. 1. §. 11 n. 15* quoad censuram hominis, quæ valida supponitur, principaliter nemo absolvit alius, quam ille ille ipse, qui eam tulit, vel cui is absolvendi potestatem commiserit, & delegaverit. *c. de offic. judicis ordinari. c. 41. de rescriptis.* Si mortuus vel dignitate privatus fuerit, qui censuram tulit, non propterea expirat censura, sed jus absolvendi ad successorem devolvitur, *can. 40. caus. 11. quest. 3.* in articulo mortis, nulla quidem censura reservata est, quin eam quilibet sacerdos etiam non approbatus ad curam animarum, vel ipsamet censura affectus absolvere possit, *Trid. sess. 14. c. 7. de pen.* sed si in articulo mortis constitutus periculum evadat, nihilominus superiorem censuram ferentem accedere debet.

ut pro censura ante illata & culpa patrata satisfactionem præstet, ab eoque etiam in foro externo absolutionem impetret, quia absolutio à privato sacerdote facta, tantum valet pro foro animæ & non potest foro externo præjudicare.

- 39 Quod si censuræ hæcenus enarratæ vel non sufficiant, vel delictum sit nimium atrox, ad alias pœnas etiam temporales Ecclesia potest decurrere, quoad personas Ecclesiasticas, quales pœnæ sunt: 1. Pecuniaria vel subtractio fructuum beneficialium. 2. Pœna carceris, nam de jure Canonico & etiam hodierno usu judicum sæcularium, carcer non tantum est pro custodia, sed etiam pro pœna ad tempus, vel si causa capitalis sit, in perpetuum quoque adhibetur. *c. 27. de V. S. c. 3. de pœnis in 6.* 3. Verberatio seu modica castigatio corporalis, quæ non transeat in pœnam sanguinis. *c. 1. de calumniat.* 4. Privatio beneficiorum; quæ pœna aliquando ipso jure inferitur, aliquando per sententiam judicis inferri mandatur. 5. Exilium vel relegatio. *c. 1. de calumniat.* 6. Depositio,
- 40 est autem depositio privatio ordinum Clericalium, eaque duplex, *verbalis & realis*; prior est, quando per sententiam Pontificis (sicut Pontifex est universalis iudex totius mundi) vel Episcopi (quoad Diocesanos) clerico executio suorum ordinum & promotio ad altiores in perpetuum interdicitur, qui

tamen Clericus ita verbaliter depositus, seu quod in effectu idem est, perpetuo suspensus, manet adhuc Clericus clericalibus privilegiis gaudens. *c. 10. de Judiciis.* imò post peractam pœnitentiam cum tali deposito dispensari & ordinibus suis restitui poterit.

Realis depositio communiter degradatio appellatur, privat Clericum non tantum executione ordinum, sed etiam clericali & omnibus privilegiis clericalibus, ut instar laici habeatur, ipse tamen character sacrorum ordinum, qui in anima imprimitur, indelebilis est & auferri nequit.

Fit autem degradatio cum certa solennitate juxta *c. 8. de pœnis in 6.* & quidem primò: Sententia degradationis (quæ degradatio verbalis dicitur) fertur coram certo Episcoporum numero, scilicet in degradatione Presbyteri coram sex, in degradatione Diaconi vel Subdiaconi coram tribus. *c. 4. & seq. caus. 15. quest. 7.* quorum tamen Episcoporum loco, si commodè haberi non possint hodiè ex *Trid. sess. 13. c. 4. de reform.* conceditur, ut totidem Abbates, vel in istorum etiam defectu alii Clerici in dignitate constituti intersint, quod si Clericus in minoribus constitutus degradandus sit, hanc degradationem solus Episcopus sine assistentia aliorum peragere potest. 2. Post sententiam latam degradandus sacris vestibus indutus, manibus habens librum, vas vel aliud instrumentum seu ornamentum

mentum ad ordinem suum spectans, ac si deberet in officio publicè celebrare, ad Episcopum adducendus est, cui Episcopus singula ornamenta & vestimenta singulariter aufert, incipiendo ab illo ornamento, quod in ultima ordinatione traditum fuit, & descendendo gradatim usque ad primam vestem, quæ datur in collatione tonsuræ clericalis. 3. Tunc raditur caput illius, ne clericatus vestigium remaneat, 4. in detractione insignium clericalium addenda sunt certa verba, ablationem clericatus significantia, quæ in rituali habentur, & ultimo loco hæc vel similis forma dicenda est ab Episcopo: autoritate DEI omnipotentis ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem, deponimus, degradamus & exuimus omni ordine, beneficio & privilegio clericali &c. In hac vero solemnitate, licet degradatio sit actus ordinis, nihilominus prolatio sententiæ degradationis per speciale mandatum committi potest Vicario, actualis verò degradatio alteri Episcopo consecrato, si Episcopus ordinarius impediatur, vel consecratus non sit. 5. Post degradationem reus degradatus traditur judici sæculari, qui in actu degradationis præfens esse debet, pro eo tamen Ecclesia intercedit, ne mortem patiatur, *c. 27. de V. S.* licet etiam in *ead. cap.* dicatur: Ecclesiam debere

efficaciter intercedere, attamen per hoc verbum *efficaciter* non est intelligendum, quod Episcopus obligetur, ut reum liberet à pœna mortis, aliàs enim ipsæ leges Ecclesiasticæ frustra juberent in enormibus criminibus degradatum tradi judici sæculari secundum leges civiles puniendum; sed intercessio *efficaciter*: id est serio & ferventer facienda est, ad ostendendam mansuetudinem Ecclesiasticam, ne Episcopus faciens degradationem videatur mortem degradati desiderare.

Censuras hæctenus recensitas aliasque pœnas retuli sub imperio mero summi Pontificis, nimirum quatenus potestas hæc infligendi principaliter est penes summum Principem Ecclesiasticum, & ab eodem modus & justæ causæ in quibus decerni possint, præscribuntur, quamvis quoad potestatem communicatam & in casibus à jure determinatis hæc exequendi facultas sit etiam Episcopis concessa.

Quando autem summus Pontifex ut Princeps politicus & jure territoriali, vel Episcopi, qui sunt status Imperii Romano Germanici, exercent jurisdictionem criminalem, id non faciunt directè decernendo, aut sententiam sanguinis per se pronuntiando, sed relinquunt suis consiliariis facultatem causam rei discutiendi, sententiam ferendi ac denique eam exequendi.